

Emlékez(z)ünk 56-ra!

Pecbtol István erdőmérnök társunk hívta fel a figyelmünket 2001-ben, hogy jelenjenek meg tanulmányok, visszaemlékezések az 1956-os II. magyar szabadságharc erdészeti vonatkozásairól az Erdészeti Lapokban (1).

Tudom, hogy más szakmák már gyűjtik az anyagot, hogy 2006-ban, a szabadságharc 50 éves évfordulóján méltón emlékezhessenek meg szakmájuk szabadság melletti kiállásáról. A teljesség igénye nélkül – az szóbeli visszaemlékezés mellett – az írásbeli adatok fontosságára is felhívom a figyelmet, amelyek a különböző levéltárakban megtalálhatóak. Szűkebb szakmám, az erdőrendezés (az Állami Erdészeti Szolgálat jogelődje) történetével kapcsolatos a következő jegyzőkönyv, amelyik jól tükrözi az akkori erdőrendezők követeléseit (2).

Jegyzőkönyv

Készült 1956. október 31-én 12 órakor az Állami Erdőrendezési Intézet hivatalos helyiségében /Budapest, II. Mártírok-útja 26. sz./Telefon: 359-395. A Forradalmi Bizottság megalakulásakor.

Jelen vannak: Csabán Iván, Mosonyi Jenő, Fejérdy István, Szalay Rezső, Dr. Körösi József, Darvasi J. Pál, Sipos Zoltán, Szényi Gábor, Smaregla Erzsébet, Farkas Barnabás, Karácsonyi Olga, Iván György.

Jelenlévők titkos választás útján megválasztják a Forradalmi Bizottság tagjait, névszerint: Farkas Barnabás, Fejérdy István és Szényi Gábor dolgozókat.

A Forradalmi Bizottság elnöke – a legtöbb szavazatot kapott – Farkas Barnabás. Elnökletével a Forradalmi Bizottság állásfoglalását az alábbi pontokban foglalja össze:

Örök dicsőség a bősöknék, akik életüket áldozták a szabadságunkért.

A Nemzeti Forradalmi Bizottság követeléseit magáévá teszi, s azzal teljesen egyetért.

Követeli a szovjet csapatoknak az egész ország területéről való kivonulását, a szovjet kormánnyal egyenjogú félként való tárgyalást.

Követeli a titkos választást a többpártrendszer alapján.

Az O.E.F. kollégiumának az Erdőrendezési Intézet megszüntetésére vonatkozó határozatát teljes egészében helyteleníti és követeli, hogy az Erdőrendezési Intézet teljes létszámával továbbra is önálló intézetként változatlanul működjön.

Helyteleníti az O.E.F. Rákosi-Hegedűs

kormányt kiszolgáló vezetőségének az erdőrendezési dolgozók véleményét sembevevő, erőszakos és sokszor szakszerűtlen irányítását.

Teljes mértékben helyteleníti a vidéki kirendeltségek alacsonyabb kategóriába sorolását és követeli valamennyi kirendeltségnek egységesen az I-es hivatali csoportba való besorolását.

Követeli a darabbér rendszer megszüntetését és új igazságos fizetés megállapítását az életszínvonal emelésének figyelembe vételével; kirívó különbségek megszüntetését a legalacsonyabb és a legmagasabb fizetések között.

Az erdőrendezési dolgozók részére a természetbeni illetmények és járandóságokat vissza kell állítani.

Követeli a kiküldetési költségek újbóli rendezését.

Követeli, hogy az intézet által összeállított reális költségvetést a P.M. hozzáértő pénzügyi előadókkal tárgyalassa ki és ne önkényeskedjenek a költségvetés megállapításánál.

Az Állami Erdőrendezési Intézet Forradalmi Bizottsága fenti határozatát az Állami Erdőrendezési Intézet kirendeltségeinek megküldi. Felszólítja a kirendeltségeket, hogy demokratikus titkos választással válasszon meg egy 2-2 tagú, illetve Budapesten 5 tagú Forradalmi Bizottságot, amely a kirendeltséget az Állami Erdőrendezési Intézet Forradalmi Bizottságának Országos értekezletén képviseli.

Az értekezlet összehívását az Állami Erdőrendezési Intézet Forradalmi Bizottsága a körülményekhez mérten a legelőbb időn belül összehívja és azt a kirendeltségekkel időben közli.

Felkéri a kirendeltségeken megválasztott forradalmi bizottság tagjait, hogy a fenti állásfoglalást tanulmányozza át, javaslatait és észrevételeit az országos értekezleten adja elő.

K.m.f.

Farkas Barnabás
Fejérdy István
Szényi Gábor

Az MDP pártbizottsági iratokból is sok adat megtudható, hiszen például a Pápai Városi Pártbizottság 1957. június 21-i összefoglaló jelentése szerint „felülvizsgálatunk során egyetlen vállalat (Magas-Bakonyi Erdőgazdaság M.GY.), ahol az ellenforradalom vállalati története napról napra, óráról órára percekben le van írva. Ugyanúgy jegyzőkönyvileg le van írva az ellenforradalmárok

kal való eljárás is. Az ellenforradalmi eseményekben tevékenyen részt vett 12 fő. Ötöt elbocsátottak, kettő bíróság által elítélve, egy pedig alacsonyabb munkakörbe áthelyezve. Dusanek (János főmérnök M.GY.), akit az ellenforradalom igazgatónak nevezett ki, most kerül elbocsátás alá. Erdősi (Dezső) főmérnök leváltása folyamatban van. A Munkástanács elnöke párttag. Munkástanács rövid időn belül fel fog oszlani. Az erdőgazdaság központjában 9 párttag van, az egytől egyig munkáskáder” fejeződik be a jelentés (3).

Az erdőgazdaságoknál lezajló eseményekről például bírósági iratokból is tájékozódhatunk. Így a halálra ítélt Leiner Lajos, a keszthelyi erdőgazdaság raktárosának esetében (4). Páll Endre, Soós József erdőmérnökök, valamint Kósa József, Koller Tibor erdészek élelemmel és szálláslehetőséggel segítettek a Keszthelyi Mezőgazdasági Akadémia hallgatóit, akik fegyveresen vonultak ki mintegy 300 társukkal – a szovjet felderítés szerint –, hogy esetleges nyugati segítség megindulásakor harcoljanak a szovjetek ellen (5).

A megszállók kiszolgálói az ügynökeik jelentéseiből minden egyes intézményről, vállalatról összeállították az 1956 októberében, novemberében lezajlott forradalmi eseményeket. Ezek a megyénként meglévő ügynevezett „monográfiákban” találhatóak meg, amelyeket a Belügyminisztériumhoz tartozó Megyei Rendőr Főkapitányságok Politikai Nyomozó Osztályainak V. Alosztályai állítottak össze, s amelyek a forradalomban részt vevő erdészek nevét is tartalmazzák (6).

Végezetül, de nem utolsósorban ismertetésre kerül két budapesti erdészeti intézményről 1957-ben készült jelentés (7). A jelentők neve essen ki a történelmi idő rostáján.

Faipari Kutató Intézet „Forradalmi Bizottsága”

A Faipari Kutató Intézetnél működő „Forradalmi Bizottság” 1956 október 31-én alakult meg Rézner Miklós (tőkés származású) Budapest Mosonyi u. 21. sz. alatti lakásán. Héttagú bizottságot választottak, melyek különböző intézkedéseket hajtottak végre. Határozatot hoztak a kommunista igazgató eltávolítására. Felvették a kapcsolatot az ujbpesti „Nemzetőrség” parancsnokával, hogy az

esetleges kommunista támadással szemben fegyveres védelmet kapjanak. A „forradalmi” bizottságban kivétel nélkül jobboldali beállítottságú személyek működtek. Arra törekedtek, hogy a kommunistákat az intézetből eltávolítsák és helyükbe más személyek kerüljenek.

Ezzel az írással csak segíteni szeretném az 1956-os szabadságharc kutatásaiban résztvevő társaimat.

Az ERTI „Forradalmi Bizottsága”

Az Erdészeti Tudományos Kutató Intézet viszonylatában az osztályidegen személyek a politikai változással már párhuzamosan aktivizálódtak, és fejtettek ki forradalmi tevékenységet. A „Forradalmi Bizottság” 1956. október 28-án alakult meg és 1956. november 30-ig működött. A bi-

zottság tagjai az ellenforradalom napjaiban leverték az orosz tudósok képeit a falakról és ezeket megsemmisítették. A „Forradalmi Bizottság” Tury Elemér vezetése alatt pontokba foglalt ellenforradalmi követelést küldött a kormánynak. Egyes értekezleteken Papp László felszólalásaiban támadta az államosítást, a nagyüzemi gazdálkodást.

Mészáros Gyula

Az év fája...

(folytatás a 294. oldalról)

leírást. A ma is álló fa őse alatt esküdtek fel a graubündeni szövetségre 1424-ben. A fa kerülete 1750-ben 16 méteres volt, majd 1870-ben, az akkor 500 éves fát egy vihar döntötte ki. Ma az ősi fa magjából nevelt több mint százéves, ereje teljében levő utód áll az eredeti példány helyén. Óriási faegyedekről több más leírás is említést tesz. A legidősebb hegyi juhar-példányok 5-600 éves kort élnek meg, de a 100 év feletti egyedeknél már előfordul a 6 m feletti törzskörméret, a 20 méter feletti koronaátmérő. *Christ* leírása jól jellemzi a hegyi juhar esztétikai értékét. „A fa igen plasztikus egyediségével, gazdagon színezett, vöröses foltos törzsével, amelyről a kéreg a platánhoz hasonlatosan leválik, kígyózóan kanyargó, hosszú ágaival, szép lekerekített hatalmas koronájával és fényes smaragd-

zöld lombjával mindenhol, ahol csak előfordul, csodálatosan felélénkíti a komor, sötét fenyveseket.”

A juharok nemzetségének változatosága párját ritkítja ezért igen széles körű a kert- és tájépítészeti alkalmazhatóságuk. *Hegi* a Közép-Európa flórájáról írt tudományos művében, valamint a *Readers Digest* Enciklopédia, a dísznövényként kertekbe ültethető taxonok felsorolásánál is 200 juharfajról ír. A legtöbb juhar lombos fa vagy cserje, Európában nincsenek örökzöld fajok. A különböző juharfajokat a botanikai leírások nem minden esetben tekintik önállóknak, mutatja ezt, hogy *Bartha* 150 fajt említ. A rendkívüli változatoság azonban tény. Különösen igaz, ha meggondoljuk, hogy a fajok közül soknak szeldelt vagy színes levelű alfaja, változata is ismert, amelyek közül számosnak igen jelentős a díszértéke. Kertekbe, parkokba e díszváltozatokat ültetjük. A vörös, a fehérarka és a szeldelt levelű díszfák között

igen változatos ökológiai igényű fajták, változatok találhatók, amelyek közül választhatunk a növénytelepítések tervezésénél. Különösen dekoratív a legtöbb juharfaj őszi lombszíne, a napszűzön aranysárgára színeződő lombkorona. Több faj, illetve változat jó várostűrőre miatt használható a forgalmas utak menti fásításoknál, illetve urbánus környezetben (*A. platanoides* és az *A. negundo*). A hegyi juhar nem várostűrő faj, légszennyezett, száraz területekre nem javasolt. Külterületen is viszonylag ritkán találkozunk vele. Ritka szép kivételt jelent a néhány hársági hegyjuhar-fasor (pl. Öntésmajor) és kápolnafásítás. Tájfásításnál a tatárjuharos löszölgyesek élőhelyén nagyobb szerepet kaphatna a ma már csak igen ritkán előforduló tatárjuhar (*Acer tataricum*). A hegyi juhart elsősorban nagy parkokba, jó tápanyag- és vízellátottságú területekre ültethetjük.

Konkolyné Dr. Gyuró Éva

Miről írtunk 100 éve, 50 éve?

Erdészeti Lapok 1903. évfolyama

Október

Irodalmi szemle. (952 - 960.p.)

„Fáradhatatlan munkásságú szakírónk Fekete Lajos m. kir. főerdőtanácsos, akadémiai tanár új művel gazdagította a magyar erdészeti irodalmat. Gazdagította, mert „Erdőrendezéstan”-ának megjelenése szakirodalmunkra nézve határozott nyereséget jelent. Nem változtat ezen az, hogy néhai Belházynek kiváló becsű művével is rendelkezünk, mert minél több forrásunk van szakismeretek megszerzésére, annál biztonságban találja meg úgy az elmélet, mint a gyakorlat embere azt, a mire éppen szüksége van.”

Béri Balogh Ádám fája. (981 - 983 .p.)

„Mindazokat, kik kegyelettel tartják számon hazánk egyes vidékeinek történeti nevezetességű fáit, kellemetlenül

érintette a napokban az egyik fővárosi napilap ama híre, hogy a Szegzárd határában levő Balogh-fa korhadat belsejét „két gazlelkű vándorlegény” meggyújtotta. Az illető lap szerint csak „nagy fáradsággal egy órai erős munka után sikerült a fa égő belsejét eloltani a helyszínére egy kocsin robogó tűzoltóknak” ... „Sokáig hordhatja hát még a Balogh-fa, mint a „Rákóczi szabadságharcznak Tolna vármegyében egyetlen élő emléke” azt az öntöttvas táblát, mely báró August Imrének, a hős brigadéros anyai ágon való rokonának jóvoltából vaspánttal van csonka derekára kapcsolva s melynek felirata következő: Ezen helyen fogatott el 1710-ben BÉRI BALOGH ÁDÁM II. RÁKÓCZI FERENC dandárnoka, ki a hős tulajdonságait a hon és a szabadság szent szeretetével egyesíté s elhűségeért kegyetlen vértanúságot szenvedett. Örökös tisztelet emlékének. A haza minden előtt!”

Az Erdő 1953. évfolyama 3. szám, szeptember

Roller Kálmán: Áttörtségi tényező fityelembé vétele a mezővédőerdősávok szerkesztésénél. (274 - 282.p.)

„... A mezővédőerdősáv környezetében ható éghajlati tényezők közül legkönnyebben érzékelhető a szélsőbesség változása, mely változás döntő hatással van a többi mikroklimatikus tényező alakulására is. ... Minél melegebb, szárazabb az időjárás és minél erősebb a talajfeletti levegőrétegek felmelegedése és lehűlése, annál nagyobb jelentősége van az erdősáv szerepének a hőmérséklet alakulására, függően a folyamatban lévő légáramlástól és annak útjában álló akadály sűrűségétől. Tehát a tömör szerkezetű erdősávok elősegítik a hőmérséklet fokozott emelkedését nappal és fokozott csökkenését éjjel, az áttört szerkezetű erdősávok viszont a hőmérséklet egyenletesebb elosztását eredményezik.”

A kordokumentumokat kifürkészte, válogatta és lejegyezte:

Riedl Gyula és dr. Sárvári János